

ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย*

PERFORMANCE EFFECTIVENESS OF THE VILLAGE HEADMAN
AND SUB-DISTRICT HEADMEN OF DAN SAI DISTRICT,
LOEI PROVINCE

วสันต์ ทองกวอด

Wasan Thongkuod

โชติ บดีรัฐ

Chot Bodeerat

ธณัฏฐา โรจนตระกูล

Tanastha Rojanatrakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: wasandopa752@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 397 คน ที่ได้จากสูตรของยามาเน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.934 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มี เพศ

* Received 11 March 2024; Revised 3 July 2024; Accepted 11 July 2024

อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอ ด่านซ้าย พบว่า (1) ปัญหา อุปสรรค คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องทางการติดต่อสื่อสารไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร และขาดองค์ความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และ(2) ข้อเสนอแนะ คือ ควรจะจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ ขอกฎหมาย และส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ ศึกษาเพิ่มเติม และจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เพียงพอ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การปฏิบัติหน้าที่, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

The objectives of this article are 1) to study the level of effectiveness in performing the duties of village headmen. Village headman in Dan Sai District 2) to compare personal factors affecting the effectiveness of the village headman's duties. Village headmen in Dan Sai District and 3) to study problems, obstacles, and suggestions for the performance of duties of village headmen. Village headman in Dan Sai District Conducted according to quantitative research methods. The sample group is 397 people aged 18 years and over obtained from Yamane's formula. The tool is a questionnaire with a reliability value of 0.934. Statistics used to analyze the data are frequency, percentage, mean, standard deviation and Test the t-test and F-test. The research results found that 1) the level of effectiveness in performing the duties of the village headman Village headman in Dan Sai District Overall, it is at a high level. 2) People with gender, age, education, occupation, average monthly income. and duration of residence in the area and 3) problems, obstacles, and suggestions for the performance of duties of kamnans and village headmen. Village headmen in Dan Sai District found that (1) problems and obstacles were that kamnans and village headmen were unable to perform their duties fully. Lack of information technology knowledge Communication channels are not as convenient as they should be.

and lack of legal knowledge Rules and regulations for performing duties and (2) recommendations: training should be organized to provide knowledge on performing duties, legal issues, and encourage the seeking of knowledge Learn more and allocate adequate resources to support operations

Keywords: Effectiveness, Performance of Duties, Kamnan and Village Headman

บทนำ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ปกครองที่เข้าถึงราษฎรได้ใกล้ชิดมากที่สุดและเข้าถึงราษฎรได้ง่ายที่สุด เพราะดูแลเฉพาะเพียงในตำบลหรือหมู่บ้านของตนเองเท่านั้น อีกทั้งด้วยนิสัยพื้นฐานของคนไทยเองแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับราษฎรในหมู่บ้านจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันเหมือนเป็นเครือญาติ การควบคุมดูแลจัดการปัญหาจึงมีลักษณะที่ราษฎรเข้าถึงง่ายจึงกล้าขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น ถือเป็นข้อดีของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อราษฎร ในการที่จะนำตำบล หมู่บ้าน ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นผู้ที่จะสามารถทำให้ราษฎรในหมู่บ้านปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกันและตามวิธีการที่ผู้นำกำหนด ผู้นำที่มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดีจึงควรมีความรู้ ความสามารถ รู้จักเลือกใช้วิธีการในการบริหารจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วย แต่จากปัญหาที่ผู้วิจัยพบเจอภายในบางพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรหรือไม่เข้าใจสาเหตุของปัญหาทั้งยังพบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านในบางพื้นที่มีอายุน้อย ขาดประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ แต่ถ้ามีอายุมากก็ประสบปัญหาทางด้านเทคโนโลยี และยังไม่เข้าถึงความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (พิชยุตม์ อินทะเสน และคณะ, 2563) อำเภอด่านซ้าย เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเลย แบ่งเขตการปกครอง เป็น 10 ตำบล 99 หมู่บ้าน มีกำนัน 10 คน ผู้ใหญ่บ้าน 89 คน จากการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ผ่านมายังคงมีปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการท้วงติงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ยกตัวอย่างเช่น การร้องเรียนเกี่ยวกับการประพุดมิชอบ ไม่ใส่ใจความเป็นอยู่ของประชาชน การไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ เป็นต้น (ที่ทำการอำเภอด่านซ้าย, 2566) การปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้การดำเนินการให้บรรลุประสิทธิผลได้นั้น ผู้นำภายในนับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและเป็นรากฐานของการดำเนินงาน ซึ่งในทุกองค์การล้วนให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก เพราะ “คน” มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การทำงานในด้านต่าง ๆ ของประสบความสำเร็จ ซึ่งถ้าคน

มีความรู้ความสามารถตรงตามหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และมีระบบการบริหารจัดการที่ดีแล้ว โอกาสที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายก็เป็นไปได้มากทรัพยากรมนุษย์จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดาทรัพยากรขั้นพื้นฐานอื่นๆ (ณัฐสิมา จิตโรจน, 2562)

ดังนั้นในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการวัดผล ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในแต่ละรอบของการประเมินผลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นประเมินผลว่าการปฏิบัติหน้าที่ ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้านต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่หากไม่ผ่านการประเมินผลนั้น อาจถูกหรือได้รับคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้ จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า จึงมีทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ของตนเอง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มา ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น และยังเป็นข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 48,242 คน (ที่ทำการอำเภอด่านซ้าย, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 397 คน ที่ได้จากการแทนค่าในสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากหนังสือ ตำรา การศึกษาอิสระ การค้นคว้าอิสระ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ ทั้งในรูปแบบรูปเล่ม และเว็บไซต์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบแนวคิด สร้างเครื่องมือจากกรอบแนวคิดแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ หลังจากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยการวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.66-1.00 ทุกข้อ แล้วนำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.902 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งการสร้างเครื่องมือโดยมีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จาก

เอกสาร หนังสือ วารสาร จุลสาร วิทยานิพนธ์ และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้ศึกษาวิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้วยวิธีการ คือ การแจกแบบสอบถามกับประชาชนในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 397 คน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชน และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และใช้สำหรับวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การทดสอบค่า t-test (Two-Independent Sample Test) และการทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA) โดยใช้ในกรณีที่ค่ามีความแตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยภาพรวม

(n = 397)

ลำดับ	ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล	3.51	0.56	มาก
2	ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	3.67	0.52	มาก
3	ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน	3.56	0.57	มาก
ภาพรวม		3.58	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ($\bar{X} = 3.67$) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.56$) และด้านการปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

(n = 397)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	0.005	-	0.996	-	✓

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	-	1.698	0.167	-	✓
การศึกษา	ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	-	0.754	0.584	-	✓
อาชีพ	ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	-	0.125	0.883	-	✓
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	-	0.351	0.704	-	✓
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่	ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	-	1.102	0.348	-	✓

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

3.1 ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1) กำนัน และผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานจึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่เพราะขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2) การติดต่อสื่อสารกับกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในบางพื้นที่ไม่สามารถติดต่อสื่อสารได้เนื่องจากหมู่บ้านในบางพื้นที่อยู่บนเขา บนดอยช่องทางการติดต่อสื่อสารจึงไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร

3) กำนัน และผู้ใหญ่บ้านยังขาดองค์ความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เนื่องจากมีการปรับกฎหมาย กฎระเบียบให้ทันสมัยขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1) ควรจะจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ทั้งเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และส่งเสริมให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน หาความรู้ หรือส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ทุกด้าน ทั้งด้านบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้านการเป็นผู้นำและด้านสังคมต่างๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน โดยกำหนดนโยบาย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคน ต้องเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดทุกคน และต้องผ่านการประเมินความรู้ความสามารถหลังจากการอบรม

2) ควรมีมาตรการที่จะส่งผลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่ เพื่อการที่จะนพพาหมู่บ้าน ของตนให้เจริญรุ่งเรือง สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนดำรงอยู่ได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคมปัจจุบัน โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในแต่ละปี

3) ควรจะจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เพียงพอ ทั้งทางด้านการสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรที่ทำงานร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน

พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รongลงมา คือ ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน และด้านการปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านนำนโยบายที่สำคัญของรัฐหรือนโยบายเร่งด่วนของรัฐหรือนโยบายเร่งด่วนของรัฐไปปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล เข้ารับการศึกษา เพื่อค้นคว้าหาความรู้ใหม่ตามที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาพื้นที่ ให้ความร่วมมือสนับสนุน ส่งเสริม และร่วมการปฏิบัติงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เป็นอย่างดี เช่น การจัดทำข้อมูลของหมู่บ้านด้านเกษตรกรรมด้านสาธารณสุขด้านพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถวุฒิ พลสุข และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการบริการ ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามลำดับ คือ ด้านทัศนคติ รองลงมาคือ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านทักษะ ตามลำดับและสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร กิณี (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้านจากการรับรู้ของประชาชนในตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้านจากการรับรู้ ของประชาชนในตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมรินทร์ พานัด (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ

กำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านสติปัญญาด้านภูมิหลังทางสังคมและด้านคุณลักษณะทางสังคมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจूरพร กิณรี (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้านจากการรับรู้ของประชาชนในตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้าน จากการรับรู้ของประชาชนใน ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและอาชีพ แตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้านจากการรับรู้ของประชาชนในตำบลคลองหอยโข่งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ส่วนหมู่บ้านที่อาศัย มีประสิทธิภาพการ สื่อสารของผู้ใหญ่บ้านจากการรับรู้ของประชาชนในตำบลคลองหอยโข่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และการวิเคราะห์ปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอคลองหอยโข่ง รายงานพบว่า ผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลคลองหอยโข่ง

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย พบว่า 1) ปัญหา อุปสรรค คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ ขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องทางการติดต่อสื่อสารไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร และขาดองค์ความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และ 2) ข้อเสนอแนะ คือ ควรจะจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ ข้อกฎหมาย และส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ ศึกษาเพิ่มเติม และจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอุตม์ พลสุข และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารณบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารณบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามลำดับ คือ ด้านทัศนคติ รองลงมาคือ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านทักษะ ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารณบุรี ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้านควรมี

ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ 2) ผู้ใหญ่บ้านควรมีการจัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในหมู่บ้านและ 3) ผู้ใหญ่บ้านควรมีทัศนคติเชิงบวกกับบุคคลทุกระดับและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภิสรา ชารประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้แก่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และที่ทำการปกครองอำเภอ ควรจะมีการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และควรจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้เพียงพอ กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อยกระดับการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยให้มีกลุ่มองค์กรภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น โดยต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่สำคัญในการช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านหรือตำบลนั้น ๆ การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในพื้นที่ รวมทั้งยังเป็นผู้ปฏิบัติงานตามนโยบายเร่งด่วนหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายพิเศษจากทางราชการ ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่และตามกฎหมายอื่นที่ระบุอำนาจ ซึ่งหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านมีมากมายทั้งในฐานะนักปกครองที่มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขต่อประชาชน และในฐานะนักพัฒนาเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น หน้าที่ดังกล่าวจะเห็นได้จากภารกิจในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและสร้างความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในยามเกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ อันเป็นหน้าที่ที่มีมาตั้งแต่เดิมเมื่อปีพุทธศักราช 2457 เป็นต้นมา ซึ่งจากการศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย สามารถสรุปได้ดังนี้คือ 1) การปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล 2) คุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ 3) ความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1. ควรจะจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ทั้งเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และส่งเสริมให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน หาความรู้ หรือส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ทุกด้าน ทั้งด้านบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้านการเป็นผู้นำและด้านสังคมต่างๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน โดยกำหนดนโยบาย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคน ต้องเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดทุกคน และต้องผ่านการประเมินความรู้ความสามารถหลังจากการอบรม 2. ควรมีมาตรการที่จะส่งผลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่ เพื่อการที่จะนพพาหมู่บ้าน ของตนให้เจริญ รุ่งเรือง สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนตรงอยู่ได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคมปัจจุบัน โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในแต่ละปี และ 3. ควรจะจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เพียงพอ ทั้งทางด้านการสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรที่ทำงานร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1. ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบถึงสภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย 2. ควรศึกษาการวิจัยเชิงผลานเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และ 3. ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชนในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

บรรณานุกรม

จूरพร กินรี. (2566). ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้านจากการรับรู้ของประชาชนในตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอกลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา. ใน (สารนิพนธ์รัฐ

- ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐสิมา จิตโรจน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองพิมลราช. ใน (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ที่ทำการอำเภอด่านซ้าย. (2566). สถิติประชากรจากทะเบียนบ้าน ตรวจสอบข้อมูลแยกรายพื้นที่ ระดับตำบล/แขวงในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. เลย: ที่ทำการอำเภอด่านซ้าย.
- พิชยุตม์ อินทเสน และคณะ. (2563). รูปแบบการพัฒนากวาระผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(4), 1294-1307.
- ศุภิสรา ธารประเสริฐ. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม . ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรรถวุฒิ พลสุข และคณะ. (2563). สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอ โพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์, 4(2), 123-149.
- อรรถวุฒิ พลสุข และคณะ. (2563). สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์, 4(2), 123-149.
- อัมรินทร์ พานัด. (2563). อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Taro Yamane. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.